

Länsstyrelsen
Västerbotten

Kulturhistoriska värdebeskrivningar över kyrkomiljöerna i Västerbottens län

Norsjö kyrka, Västerbottens län

Kyrkomiljön

Norsjö är centralort i Norsjö kommun, som ligger i Västerbottens inland, åtta mil väster om Skellefteå. År 1834 blev Norsjö egen socken genom utbrytning ur Skellefteå socken. Kyrkan med begravningsplats ligger centralt i Norsjö samhälle. Kyrkotomten präglas i väster och norr av gräsytor med björkplanteringar och omgärdas med en kallmurad naturstensmur i söder och sydost, stödmur i sydväst samt planterade buskar i nordväst. Storgatan bildar gräns i nordost och på andra sidan Storgatan ligger församlingsgården med pastorsexpedition. Utanför kyrkotomten finns bebyggelse i öster, norr och väster. Begravningsplatsen breder ut sig söder om kyrkan. Ytterligare två begravningsplatser finns, Norsjö gamla kyrkogård vid Näset (Prästudden), ett par kilometer från samhället, samt Norsjö första kyrkogård, med parkkaraktär, belägen vid kommunhuset ett hundratal meter söder om kyrkan.

Norsjös första kyrka byggdes 1811 och var en enkel timrad byggnad som låg mitt i samhället, intill Skolgatan och kommunförvaltningen. I mitten av 1800-talet var den i för dåligt skick och ritningar till en ny korskyrka i trä beställdes av arkitekt Johan Fredrik Åbom, vid Överintendentsämbetet. Denna kyrka byggdes på Näset tre kilometer från samhället och invigdes år 1850. Missnöjet med placering ökade allt eftersom norra delen av byn utvecklades till ett affärscentrum. 1909-11 flyttades kyrkan från Näset till nuvarande kyrkoplats med hjälp av privata donationer och kollektmedel. I juni 1912 slog blixten ner och kyrkan brann upp. En ny kyrka byggdes 1915 efter ritningar av arkitekt Fredrik Falkenberg. En månad före planerad invigning brann också denna kyrka ner, utan klarlagd brandsak. Efter samma ritningar som den nedbrunna uppfördes Norsjö nuvarande kyrka som invigdes 22 juli 1917.

Begravningsplatserna

Norsjö kyrkogård anlades omkring 1909, samtidigt som korskyrkan från Näset flyttats dit. Större utvidgningar har skett vid tre tillfällen mot sydväst 1949 (distriktslantmätare W. Engström), 1965 (Trädgårdstekniska byrån) samt efter 1982 åt nordväst. Två mindre utvidgningar åt väster har skett under 1990-talet, senast 1997. Kyrkogården har plan terräng och inramas mot Kyrkvägen i söder av en lång stenmur och i nordost av björkar planterade mot landsvägen. En mindre ingång till kyrkogården finns intill gravkapellet i sydost, med grindstolpar av finhuggen sten och järngrind. Gången in mot kyrkan är plattlagd. Huvudentrén till kyrkogården ligger längre söderut och har en bred grusad infart och fyra grindstolpar av kvadermurad grovhuggen sten samt svartmålade grindar. De flesta gångarna på området är grusade. Smalare plattlagda gångar finns mellan gravraderna. Närmast kyrkan och i anslutning till de yngre gravområdena i nordväst finns asfalterade gångar. En björkallé leder fram längs mittgången i sydväst-nordostlig riktning och en björkrad leder från huvudentrén i söder. Utöver de spridda björkarna som dominerar kyrkogården, finns granar och rönnar. De äldsta gravarna finns strax

sydväst om kyrkan med bland annat fyra grusgravar med stenram, samt två grusgravar med gemensam häckomgårdning. Ett häckomgårdat område finns på områdets mitt. Gravarna, främst stående gravstenar, i gräsmatta är disponerade i långa rader i sydväst-nordostlig riktning, utan rygghäckar. Även liggande stenplattor, träkors och smidesjärnskors förekommer. Förhållandevis stora ej gravlagda områden finns i nordväst innanför en halvrund buskplantering med bland annat röda kornellbuskar. Galvaniserade lyktstolpar med runda lykthus belyser hela kyrkogården.

Ett gravkapell i trä ligger strax sydost om kyrkan, mot Kyrkvägen. Det uppfördes 1920–1921 i nationalromantisk stil och ritades liksom kyrkan av arkitekten Fredrik Falkenberg. Gravkapellet är sexkantigt och sedan 1947 varmbonat och ställt på en betonggrund med källare. En brant nerfart på norra sidan leder in till bisättningsrummet i källaren. Fasaden är klädd med stående rödmålad locklistpanel och har liggande småspröjsade fönster på sidorna samt ett sexkantigt fönster i sydost ovanför altaret. En stentrappa leder upp till entrén, som har två blågrå pardörrar med rombmönstrad panel, samt dekorativa smiden och lås. Det branta valmade taket täcks av enkupigt tegel och kröns av en toppig kopparhuv med klot och kors. En ekonomibygnad uppfördes 1973, ett 50-tal meter väster om kyrkan. Den flyttades söderut och sammanbyggdes med en ny ekonomibygnad med garage 1992. Redskapsbod och förråd av trä finns även på områdets västra del. Det äldsta gravområdet kring kyrkan, med bland annat grusgravar, är det område på kyrkogården som innehåller högst kulturhistoriska värden.

Norsjö gamla kyrkogård vid Näset upptogs omkring år 1850 när kyrkplatsen flyttades dit. Bakgrunden till flytten var att prästbostället ända sedan år 1813, när Johan Anders Linder var kapellpredikant, legat på närbelägna Stennäs och det var mer praktiskt för prästen om kyrkan låg där. Landshövding Montgomery skall också ha påverkat valet genom att påtala ”här skall kyrkan ligga” utifrån hur högt och vackert läget var.

Kyrkogården omgärdas med en kallmurad stenmur. Marken är gropig och täckt med vildvuxet gräs, men i övrigt relativt plan. Entréer finns på norra respektive västra sidan med grindstolpar av stockar och vitmålade trägrindar. På områdets nordöstra del finns en stengrund bevarad från 1850 års korskyrka. Växtligheten består av spridda björkar samt enstaka tallar, granar och rönnar. Rester efter en grusgång som lett runt området syns. Gravvårdarna är grupperade i oregelbundna rader. Några grusgravar med stenram finns, vilka i huvudsak är överväxta med gräs. Resta stenar dominerar, men det finns också ålderdomliga träkors med sadeltak, ett tiotal gjutjärnskors och smidesjärnskors. En likbod är placerad på områdets sydöstra sida. Den uppfördes före sekelskiftet 1900, kanske så tidigt som 1850. Byggnaden är klädd med stående vitmålad lockpanel och ett sadeltak täckt av tvåkupigt tegel. Någon kyrkogårdsplan har aldrig funnits, utan gravar upptogs där det passade. Inga nya gravar upptogs, men så sent som 1982 jordfästes folk i äldre familjegravar.

Norsjö första kyrkogård ligger mellan kommunhuset och Skolgatan. Området har parkkaraktär med björkar i klippt gräsmatta och inhägnad saknas. Begravningsplatsen invigdes 1816 och användes av församlingen fram till 1850. Ett kapell hade uppförts på platsen redan 1811. Idag syns en ”kyrkogrund” i korsform samt en minnessten i närheten av Skolgatan. Minnesstenen restes 1923, samtidigt som björkplanteringar gjordes, och grunden markerades med natursten som täcktes med torv åren 1954–1955. Grunden antyder en korskyrka, vilket inte är korrekt. Däremot hade den rektangulära byggnaden ett utskjutande vapenhus på södra långsidan och troligen även en sakristia

mitt på norra långsidan. Inga gravvårdar är bevarade, annat än synliga ”gravkullar” på områdets östra del.

Kyrkan

Exteriör

Kyrkan är uppförd 1916-17 efter ritningar av arkitekt Fredrik Falkenberg, Stockholm, i en nationalromantisk stil. Byggmästare var K. Markgren och R. Hedström, Skellefteå. Arkitektens ritningar från 1913 följdes i stort, men en ny ritning till klockbärande takspira upprättades 1916 (fristående klockstapel slopades) samt till målade glasfönster 1917. Kyrkan är byggd i trä, regelverkskonstruktion på huggen stengrund, och täckt med ett brant och svagt brutet sadeltak. Grundplanen med ett nästan kvadratisk långhus, och något lägre breda tvärskepp/frontespiser ger byggnaden karaktär av centralkyrka. Till kyrkorummet ansluter ett kor, flankerat av en tresidig sakristia och korkammare. I sydost finns en vidbyggd hall eller öppen svale, som utgör huvudentré med pardörr klädd med fiskbensmönstrad blågrå panel och två mindre sidodörrar med snedställd panel. Ovan entrén finns en målning föreställande en trappa med urna, svepning och kors. Två rödmålade sittbänkar är placerade längs förhallens väggar. Sidoingångar finns på kyrkans långsidor och stentrappor med dörrar direkt in till kyrkans sakristia och korkammare. Fasaden är klädd med liggande rödmålade panel på förvandring. Mot nordväst och sydväst fortsätter takfallen till marken i form av fyra kraftiga triangelformade strävor per långhussida. Vindskivorna är profilerade och avslutas vid takfoten av underliggande sniderier. Kyrkans korsarmar är utvändigt markerade med höga frontespisar i takfallen. Ett stort fönster finns också över entrégaveln. Fönsterbågarna är rödmålade, spröjsade och kopplade tre och tre och liksom på gravkapellet finns liggande fönster högt placerade under takfoten. Över koret, förhallen och långsidornas småentréer ligger sadeltak medan sakristian och korkammaren har tredelade valmade takkonstruktioner. Det enkupigt tegeltäckta taket bär på nocken ett klocktorn med spånklädd lökkupol och spira med flöjel samt en tronande förgylld tupp. Klocktornet har en åttakantig ljudvåning med lika många små rektangulära öppningar. En hög murad skorsten av tegel är placerad mellan sakristian och koret. Den har liksom varje nock krönande smiden som förhöjer effekten av det omfångsrika taket.

Kyrkans yttre har knappt förändrats sedan byggnadstiden bortsett från underhålls-åtgärder. Vid restaureringen 1962–1963, efter förslag av Åke Lundberg och Bengt Lidström, tillkom dock på den nordöstra sidan en entré till korkammaren eftersom funktionen ändrades till sakristia. Källarentréen bakom koret sänktes också och en ny bredare dörr samt en snedställd trappa tillkom. År 1976 handikappanpassades entrén genom att trappsteg togs bort och marken fylldes upp.

Interiör

Vapenhuset i sydväst är brett och har ett plant tak, samt förbindelse till kapprum respektive brudkammare. Ytterdörrarna motsvaras av en större och två mindre sidodörrar som leder in till kyrkorummet. Kyrkorummet är treskeppigt med brett mittskepp, flankerat av två s.k. falska sidoskepp och ett indraget smalare korparti i nordväst. Väggar och tak är klädda med slät panel målade i ljust gulvit färg. Den inre takformen följer inte exteriörens raka fall utan har formen av ett treklövervalv som hålls samman av dekorerade bjälkar i omvänd T-form. Två stycken lägre tunnvalv (utdragna parabelbågar) genombryter treklövervalvet i mittrummet. Rödbrunmålade kolonner bär upp valvets plana sidopartier. Fönsterkarmar och spröjsverk är målade i grönt och

pelarna i rött. Det lägre och smalare koret täcks av ett fembågigt/klöverformat valv. I kontrast till kyrkorummets väggar är koret rikt bemålat med ornament och bibliska motiv av konstnären Yngve Lundström. Måleriet är gjort med limfärg i kraftiga kulörer. Det nästan sju meter höga korfönstret i genomfärgat glas är komponerat av arkitekten och tillverkat av N.P. Ringströms i Stockholm. Motivet föreställer en stjärna som lyser över kyrkan och Norsjöbygden. Golvet i kyrkan är lagt med fernissade furuplank. Den öppna bänkinredningen med rektangulära gavlar är ådringsmålade i rödbrun och ljus gröngrå kulör. Altarringen är halvrund med liggande speglar marmorerade i grönt och blått och avslutas vid ändarna med stolpar som har krönande sniderier. På altaret står ett brunt altarskåp. Det är gestaltat som en triptyk med predella och högt mittparti med profilerat krön. I skåpet finns ett snidat mindre krucifix, två kolonetter samt skulpturerna Moses och Paulus.

Predikstolen är placerad vid sydvästra väggen, i förbindelse med den bakomvarande sakristian. Den är polygonal, och vilar på spegelförsedda pelare. Korgen har ett klassicistiskt utseende med förgylld tandsnittsfris och infällda speglar. Det oktagonala ljudtaket har en mer barockinpräglad form med utsvängda takfall och en genombruten krona längst upp. Även läktarbarriären har på 1700-talsmässigt vis svängda konkava och konvexa former och avrundat mittparti. Barriären är målad i ljusgröngrått, de liggande speglarna är marmorerade i beige grönt och blågrått och de stående i rödbrunt. Två kopplade rödbruna läktarpelare försedda med sniderier, står på ömse sidor om mittgången. Orgeln på läktaren är marmorerad i mörkgrönt och olivgrönt. Fasaden med rektangulärt sockelparti, synliga tennpipor och genombrutna sniderier på sidorna präglas av jugendstilen. Orgelfasaden är liksom nummertavlor, altarskåp och predikstol ritad av arkitekten Falkenberg. Tillverkningen gjordes av Axel Finnberg och målningen av Paul Stenmark, båda Norsjö. Orgelverket är delvis ursprungligt och delvis från en Grönlundsorgel från 1939. År 1923 var kyrkan helt färdigställd med orgel, all inredning, uppvärmning via varmluftssystem och belysning. Ljus kronor och lampetter, som redan från början var elektrifierade tillverkades också de av lokala hantverkare efter Falkenbergs ritningar. Per Johansson från Norsjö gjorde kronorna och Arthur Nordlund från Holktjärn tillverkade lampetterna.

Elektrisk uppvärmning installerades 1949 med väggelement och bänkvärmare. Förutom det har bara en större renovering skett. Den genomfördes 1962–1963, efter förslag av Åke Lundberg och Bengt Lidström (VAB). Brudkammare och kapprum iordningställdes i anslutning till vapenhuset och då flyttades de två läktartrapporna till sidoväggarna med uppgång från kyrkorummet. Två toaletter installerades i anslutning till vapenhuset och två korta bänkrader togs bort, på vardera sida om mittgången i samband med läktarunderbyggnaden. Väggen under läktaren justerades. Vapenhusets innertak omgjordes från högt spegelvälv, till plant tak. Utrymmet till höger om koret, som tidigare var försett med sju bänkar, byggdes för mot kyrkorummet och gjordes till korkkammare med pentry och förvaring för textilier och kyrksilver. En stilmässig konsekvens var att även öppningarna vid predikstolen byggdes för, så att den bakomvarande passagen doldes. Altaret och altarskåpet framflyttades och sänktes ett steg, så att en passage skapades bakom altaret mellan sakristian och korkkammaren. Dopfunten flyttades till höger om koret. Golv, väggar och tak värmeisolerades och möjligen höjdes golvet något. Panelen på väggar och tak nedtogs och ersattes med ny panel (eller återuppsattes). Huruvida korväggens dekormålade bräder också nedtogs och isolerades är oklart. Dekorationsmåleriet i kyrkorummet konserverades av Albert Eriksson, Sigtuna. Den fasta inredningen retuscherades. Bänkarna fick en ny färgsättning i ljus gröngrått

och rödbrunt, istället för den gamla grönblå och mörk blågråa färgsättningen. En oljepanna installerades i källaren. Den gamla skorstenen dömdes ut och en ny uppmurades. Ändringsarbeten skedde även i källaren. Utrymmen för toalett, städ, förråd samt arkiv anordnades. En invändig trappa gjordes från källaren till passagen vid sakristian. En kororgel anskaffades 1971. 1988 utökades läktarorgeln av Grönlunds orgelbyggeri till att omfatta 25 stämmor. År 1998 förseddes läktarfönstrets mittruta med en glasmålning, efter Falkenbergs originalskiss. Glasmålningen planerades redan 1917, men utfördes ej.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Norsjö kyrka är en utmärkt representant för den nationalromantiska sakrala träarkitekturen med förebilder i 1700-talets kyrkobyggande. Den breddorienterade planen och det brutna voluminösa taket med spetsigt klocktorn återfinns exempelvis i svenskt kyrkobyggande under 1700-talet. Även de lägre frontespisarna, inom kyrkoväggarnas liv har någon enstaka parallell i landet, bl. a. Nordmarks kyrka i Värmland, men även vissa korskyrkor hade korsarmar som var lägre än mittskeppet under denna tid. Det indragna koret med låga sidobyggnader har närmast medeltida förebilder. Vad som är typiskt för det tidiga 1900-talet är de kopplade fönstren och strävpelarnas utseende samt att inhemska ”äkta” material som huggen sten och trä användes. Det treklöverformade valvet är närmast gotiskt med medeltida förebilder och den fasta inredningen med läktare, altarskåp och predikstol är gestaltade i barockstil. Till det ovanligare för nationalromantikens kyrkor, hör interiörens ljushet och rymd. Takhöjden, ljusinläppen från alla vädersträck, och den ljusa lätta färgskalan är i viss mån särpräglad för Norsjö kyrka och en fin kvalitet. Arkitekten har låtit traditionella motiv smälta samman till en ny originell helhet. Dekorationsmåleriet är i jugendstil med organiska växtmotiv. De målade arkadbågarna i korvalvet, med persongalleri, föreställande ”de visa och de fåvitska jungfrurna”, har dock en stil som snarare påminner om medeltida romanskt måleri, alltsammans skapat av den i hela landet anlitade konstnären Yngve Lundström.

Exteriören är i stort sett oförändrad sedan byggnadstiden. Förändringarna i kyrkans inre, som utfördes i huvudsak 1962–1963, är inte så framträdande men har ändå haft en viss betydelse. Speciellt igensättandet av öppningarna vid predikstolen och korkammaren mot kyrkorummet, förändrade arkitektens idé, liksom även förändringen av vapenhusets innertak och bänkarnas färgsättning. Vad gäller inredningen som genomgående ritats av arkitekten Falkenberg är det mycket värdefullt att all fast inredning liksom även armatur och glasmålningar finns bevarad och att ingen ny inredning har tillförts kyrkorummet.

Stilmässigt har kyrkan, med sin nationalromantiska karaktär, sin främsta parallell i länet med Ammarnäs kyrka, ritad av Torben Grut. Speciellt med det breda nerdragna takfallet och strävpelare som följer takets brytning. Liknande kopplade fönster påträffas i Fällfors kyrka. Fler likheter, inte minst invändigt, går att finna i Bureå kyrka som är samtida med kyrkan i Norsjö och ritad av samme arkitekt. I huvudsak är dock kyrkans gestaltning besläktad med nationalromantiska kyrkor utanför länet, bl. a. Kiruna kyrka, ritad 1910 av Gustaf Wickman, och den numera uppbrunna Norrfjärdens kyrka, ritad av Torben Grut, båda med nerdragna tak och strävpelare. Treklövervalvets form hämtade arkitekten eventuellt från det medeltida valvet i Ärentuna kyrka, Uppland, numera förvarat i Historiska museet. Denna valvform kom också att användas i Venjans kyrka (i Dalarna) som ritades av Falkenberg och invigdes samma år som Norsjö kyrka. De två inbyggda lägre ”korsarmarna” som genombryter treklövervalvet, är gestaltade som

utdragna tunnvalv, liknande parabelbågar och har sin främsta motsvarighet i Engelbrektskyrkan i Stockholm, ritad av Lars Israel Wahlman.

Att särskilt tänka på vid användning och förvaltning av kyrkomiljön och byggnaderna

- Norsjö kyrka tillhör ett av nationalromantikens huvudverk i Sverige och passar synnerligen bra in i Norsjöbygdens skogslandskap. Exteriören på kyrka och gravkapell är sedan 1917 mycket välbevarad. Kyrkotomten med bogårdsmur stödjer värdet.
- Interiören är trots smärre förändringar ett värdefullt exempel på Fredrik Falkenbergs arkitektur och inredning. Rumsvolymen, det rika ljuset och arkitektens sätt att smälta samman traditionella motiv till en ny karaktärsfull helhet bidrar till interiörens höga arkitekturhistoriska värde. Att all fast inredning liksom elektrifierade lampetter och ljuskronor av järn, ritade av arkitekten, bevarats bidrar mycket till värdet.
- Glasmålningarna och det dekorativa måleriet utfört av Yngve Lundström är betydelsefullt för interiörens konstnärliga helhet och värde.
- Gamla kyrkogården på Näset vittnar om en expansiv epok i Norsjös historia och har höga upplevelsemässiga värden. Kyrkogårdens utsirade träkors med sadeltak och dess äldre smideskors är numera ovanliga i länet och ett kulturarv som bör vårdas även om kyrkogården inte är i bruk.
- Den rödmönstrade mässhaken från 1600-talets början (sannolikt från Skellefteå landsförsamling) och den påkostade svarta sammetsmässhaken med silvergaloner från 1800-talet har ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Genom att de vidmakthåller kontinuitet till traktens tidigare kyrkor och minner om de bränder som påverkat traktens människor bidrar de till bygdens immateriella kulturarv i form av berättelser och folktro.

Litteratur- och källförteckning

Hembygdsboken *Norsjö socken*. Skellefteå 1976.

Norsjö kyrka (broschyr 1972).

Stenman, Rose Marie, *Norsjö kyrka, historia och nutid*. C-uppsats Institutionen för konstvetenskap 2006,

Våra kyrkor. Västervik 1990.

Vård- och underhållsplanen för Norsjö kyrka. Västerbottens museum 2005.

Åhman, Anders m.fl. *Övre Norrlands kyrkor*. Bebyggelsehistorisk tidskrift nr 22, 1991, Uppsala 1992

Åhman, Anders & Järnfeldt-Carlsson, Marta. *Träkyrkor i Sverige*. Laholm 1999

Inventeringsdatum: 2010-05-05

Ansvar karaktäristik och bedömning: Annika Lindberg, Historiska Hus AB och Andreas Grahn, Länsstyrelsen Västerbotten. Texten fastställd i feb 2012.

Rapport: Annika Lindberg

Norsjö kyrka, Västerbottens län

Norsjö kyrka med tillhörande begravningsplats gränsar mot Storgatan i norr och Kyrkvägen i öster. På andra sidan Storgatan ligger församlingsgård och pastorsexpedition.

Ortofoto från Länsstyrelsens webbgis.

Entré mot Kyrkvägen. Detta är den fjärde träkyrkan som uppförts i skogsbygden Norsjö. Församlingens ansträngningar i samband med bygget och tilliten till arkitektens idé har resulterat i ett av sin tids finaste kyrkobyggen i nationalromantisk stil. Kyrkan har även ur riksperspektiv sett ett högt arkitekturhistoriskt värde, och värdet stärks av att både exteriör och interiör är välbevarade sedan byggnadstiden.

Norsjö kyrka, Västerbottens län

Innanför klocktornet/takryttaren finns två olika stora kyrkklockor som beställts från firma Bergholtz & Co i Stockholm. Grunden är av grovhuggna block i grå granit, även under strävorna. Den höga skorstenen kröns av en smidesdekoration. Liknande takdekor i smide finns på samtliga nockar och ger en extra fin karaktär till kyrkan och det väldiga taket. Enligt gammal tradition står ovanför huvudingången ”Byggt år 1917 under konung Gustav Vs tionde regeringsår.”

*Gravkapellet är viktigt för kyrkomiljön. Kapellet är ett fint exempel på ett gravkapell i nationalromantisk stil, trots att det genomgick vissa ändringar 1947. Bland annat grävdes då en källare och byggnaden varmbonades. Till vänster syns norra fasaden med dubbelport till bisättningsrummet i källaren. Till höger kapellinteriören med tilläggsisolerade väggar och ny invändig panel från 1947.
Foto: Andreas Grahn (t.v.) och Annika Lindberg (t.h.)*

Norsjö kyrka, Västerbottens län

Koret är orienterat i nordvästlig riktning. Korkammaren till höger hade ursprungligen öppningar ut mot församlingen och sju snedställda bänkar. Flottningsinspektör Brännström, som var en flitig kyrkbesökare under 1950-talet, satt vanligtvis längst fram i kammaren varför kammaren kommit att kallas Brännströmskammaren. Sedan renoveringen 1962-63 fungerar kammaren som sakristia/förvaringsplats och den gamla sakristian används som andaktsrum. Under koret finns källare med arkiv- och förrådsutrymmen. I det nationalromantiska kyrkorummet finns även motiv hämtade från medeltiden och barocken och den målade dekoren präglas närmast av jugendstil. Korets limfärgsmåleri är utfört av den flitigt anlitade kyrkomålaren Yngve Lundström, Stockholm. Han har även komponerat korfönstret som tillverkats av N.P. Ringströms glasmästeri, Stockholm.

Orgelläktaren upptar en tredjedel av kyrkorummet och rymmer 120 sittande. Orgeln är till stor del från år från 1988, medan orgelfasaden i jugendstil är från byggnadstiden 1917. Den är tillverkad av Axel Finnberg och målad av Paul Stenmark, båda från Norsjö. Ljuskronorna är särpräglade och avtecknar sig tydligt mot övriga interiören. Kyrkorummet är rikt utsmyckat, men utan nationalromantikens tunga patos, det är snarare ljust och lätt.

Norsjö kyrka, Västerbottens län

Axel Finnberg byggde predikstolen och dess ljudtak, altarskåpet i form av en triptyk, nummertavlorna med snidade ramar samt orgelns fasad efter arkitektens ritningar. Korgen har enkla delvis klassicerande former och ljudtaket i ett tyngre barockinspirerat formspråk. Dekoren i kyrkan är hållen i milda gröna, blå och rosa kulörer. Glasfönstret och kormålningarna är dock utförda i intensivare kulörer med ultramarinblått som bakgrundsfärg och föreställer band annat de tio jungfruarna, Jona och valfisken och syndafallet. Mitt i valvet finns två änglar som håller en sköld. Altarringen är halvcirkelformad och avslutas med fyrkantiga stolpar. Altarskåpets predella har utskurna och målade fält och en kalk i mitten. I triptykens mittparti finns ett krucifix och på sidorna är Jesus flankerad av Moses och Paulus. Skulpturerna är skurna av Otto Strandman, Stockholm. Dopfunten tillkom 1920 och tillverkades av Rick Lundström efter Falkenbergs ritningar och målades av Yngve Lundström. Dopskålen utgörs av vandringspriset för riksmästerskapen på 60 km skänkt av skidåkaren Henning Isaksson i Storliden, Norsjö, som fått den efter tre vinster i samma tävling.

Bänkinredningen liksom merparten av interiören målades om 1962-63. Ursprungligen var bänkarna i en blå kulör istället för ljusgrönt och rödbrunt. I samband med 1960-talsrenoveringen placerades läktartrapporna mot långhusväggarna istället för entrégavelväggen. Till höger syns kyrkointeriören mot söder med sitt stora ljusinsläpp.

Norsjö kyrka, Västerbottens län

F.d. sakristian är fin med sitt välvda tak, målat i ljusblått med ett stilistiskt mönster. Liknande mönster återfinns i medeltida kalkmåleri. I taket hänger en 8-kantig ljuskrona tillverkad av Norsjösmeden Per Johansson. Till höger syns kammaren som numera fungerar som sakristia.

Rariteter i församlingens ägo är två mässshakar som hann räddas från sakristian innan den tidigare kyrkan brann ned. Lampetterna till höger härrör från en ljuskrona från 1700-talet, men har byggts om till lampetter och elektrifierats under tidigt 1900-tal. Högra fotot: Anders Nordström.

Vy från tornet över begravningsplatsen närmast kyrkan i söder. Resta stenar i långa nord-sydliga rader dominerar. På de äldre områdena är gångarna av grus. Foto: Annika Lindberg/Västerbottens museum, 2003.

Begravningsplatsens yngsta delar mot sydväst är till stor del ännu ej belagda. Gångarna har asfalterats och hela kyrkogården har försetts med modern stolpbelysning. Foto: Annika Lindberg/Västerbottens museum, 2003.

Norsjö kyrka, Västerbottens län

Intill den kallmurade stenvuren mot Kyrkvägen i sydost finns mellan gravvårdarna planterade björkar och rönnar. Tall och gran förekommer i anslutning till begravningsplatsens huvudentré.

Norsjö första kyrkogård intill kommunhuset och Skolgatan. Området har parkkaraktär och äldsta kyrkogrunden markerades 1954 med ohuggen sten. Foto: Annika Lindberg/Västerbottens museum.

Grundplanen har markerats korsformig, men utgjordes av ett långhus med vapenhus på södra långsidan och sakristia på norra långsidan. Foto: Annika Lindberg/Västerbottens museum, 2003.

Runt kyrkogården löper en mur av kallmurad natursten. Värdefulla gravvårdar av trä, gjutjärn och sten förekommer. Foto: Annika Lindberg/Västerbottens museum, 2003.

Likkboden på gamla kyrkogården på Näset är en rektangulär fönsterlös byggnad med sadeltak. Brädfodringen består av en dubbelspontad lockpanel och taket är belagt med betongtegel. Byggnadsår är okänt. Foto: Anders Nordström/Västerbottens museum, 2003

Kyrkoplatsen på Näset ligger högt, men utsikten begränsas av uppväxande skog utanför muren. Grunden efter korskyrkan syns till höger i bild. De flesta grusgångar och grusgravar har vuxit igen. Vegetationen utgörs främst av gran, tall och björk. Foto: Annika Lindberg/Västerbottens museum, 2003.